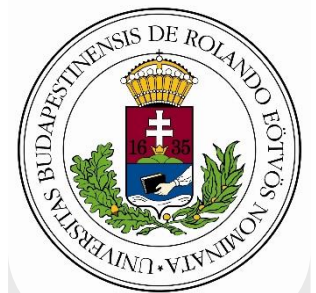

Szüts Etele

Kulturális örökségünk digitalizálásának problémái

Könyvtártudományi Doktori Program

Intézmény:

Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar
Irodalomtudományi Doktori Iskola Könyvtártudományi Doktori Program

Programvezető:

dr. habil. Kiszl Péter

Témavezető:

dr. Fodor János

Témakiírás:

Kulturális örökségünk digitalizálásának problémái, kritikai elemzése,
mellékhatásainak kutatása

Könyvtártudományi Doktori Program

A kutatási téma leírása:

Kulturális örökségünk digitális megőrzése évtizedek óta ismert, fontos feladat. Az eredmények, módszerek, stratégiák és kitűzött célok mellett kötelességünk a problémákat is tudományos igényvel vizsgálni, elemezni, a tanulságokat rendszerezni.

A módszertani következetlenségek, párhuzamosságok, inkompatibilitások és a megszűnő, újrainduló projektek hatása a következő nemzedékek műveltségére, olvasási és kutatási szokásaira is vetíthető.

Személyes motiváltság

Első munkahelyem, a pécsi **Csorba Győző Könyvtár Helyismereti Osztályán** eltöltött három év alatt számos olyan unikális tartalmú, helytörténeti témájú, papíralapú dokumentumot, film- vagy hangfelvétel-részletet ismerhettem meg, amelyek alapvetően meghatározták, hogy a könyvtárosi pálya **kulturálisörökség-megőrző és -közreadó** területén képzeljem el a jövőm.

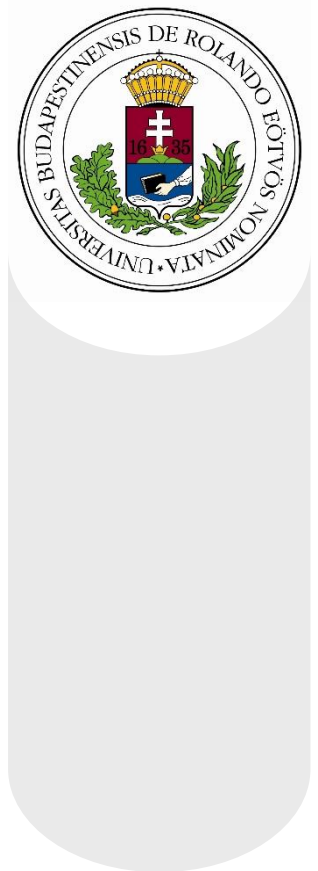
Jelentősen építetek személyes tapasztalataimra is, amelyeket 2014–2016. között a **Magyar Nemzeti Digitális Archívum és Filmintézet (MaNDA)** közalkalmazottjaként, majd 2017-től a **Forum Hungaricum Nonprofit Kft.** Digitálisarchívum-fejlesztési Osztály vezetőjeként szereztem.

Kutatás időintervalluma

A kutatás a **Neumann-ház** (1997) létrejöttétől a napjainkban formálódó új közgyűjteményi online kereső rendszer, a **Nemzeti Adattár Projekt (NAP)** (2020) létrejöttéig fogja vizsgálni az eredményeket, a módszereket és a stratégiákat.

A megfogalmazott, kitűzött célokat vetem össze a megvalósult eredményekkel, valamint a felmerülő problémákat tudományos igényyel tanulmányozom, rendszerezem a tanulságokat.

Az értekezés módszere

Az értekezésemben elsősorban a **magyar nyelvű**, másodsorban pedig az **idegennyelvű szakirodalmakra** támaszkodom.

Ezenfelül felhasználom a digitalizálás és a digitális megőrzés témájában készített **nemzetközi és hazai stratégiákat, kutatási jelentéseket és beszámolókat.**

Az értekezés hipotézisei

Kutatásommal bizonyítani szándékozom, hogy a kulturális örökségünk digitális megőrzése területén korábban hiányoztak a közművelődési és a közgyűteményi intézmények **pontos szerep- és feladatmeghatározásai**, amelyek nélkülözhetetlenek a kulturális örökségünk digitális példányainak megőrzéséhez. Kulturális örökségünk koordinált digitalizálása érdekében szükséges a legmodernebb infrastruktúra, technológia, illetve az ahhoz tartozó digitalizálási, archiválási és tartalomszolgáltatási módszertan, valamint a közművelődési és közgyűteményi intézmények pontos feladatmeghatározása.

Vizsgálom, hogy tapasztalható-e javulás az ezeket a feladatokat – a központilag kidolgozott – **Közgyűteményi Digitalizálási Stratégia** életbe lépése után.

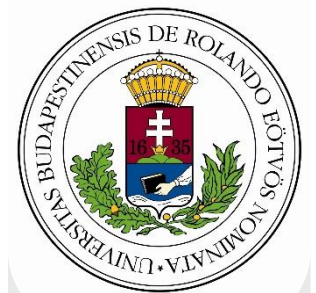

Az értekezés hipotézisei

A jelentős költségvetésből kiépített digitális archívumok **látogatottsága sokszor alulmarad** az elvárttól. A dolgozatomban vizsgálom majd, hogyan lehetne növelni a magyar közművelődési és közgyűjteményi intézmények digitalizált kulturális örökségeit bemutató adatbázisok felhasználóinak számát. Véleményem szerint a hagyományosan elsődleges feladatnak tartott állományvédelmi digitalizálást ki kell egészíteni a felhasználói szempontokat figyelembe vevő, **közzétételi célú digitalizálással**, amely elősegíti az egész magyar kulturális örökség dinamizálását.

Továbbá a kritikus tömeg eléréséhez **aktív online marketingtevékenység** szükséges az interneten leggyakrabban használt keresőmotorok és a közösségi média segítségével.

Az értekezés hipotézisei

Értekezésemben választ keresék arra, hogy a különböző kulturális területek digitalizált értékeit célszerű-e **tematikusan összekapcsolni**, hogy a jelenleg széttagolt és különböző felbontású digitális tartalmak, egymást kiegészítve és erősítve, könnyen megtalálhatóak legyenek.

Ezzel inspirálhatóak-e a kultúra iránt érdeklődő legfontosabb célcsoportok?

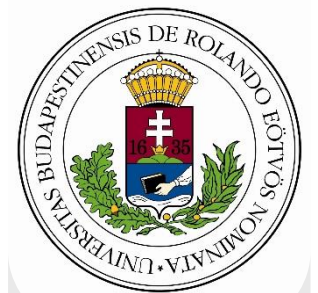
Tudjuk-e stimulálni a közgyűjtemények használatát a köznevelésben, a kutatásban, a szabadidő hasznos és élményszerű eltöltése érdekében?

Az értekezés

Kutatásomban nemzetközi példákkal hasonlítom össze a kulturális javak digitalizálása érdekében létrehozott hazai stratégiáinkat. **A Bizottsági Ajánlások Alkalmazásáról 2011/711/EU 2013–2015 szülő jelentés** alapján elmondható, hogy nincs egységes Európai Unió megoldás a digitalizálás koordinálására, a tagállamok különböző elveken tervezik és végzik a digitalizálást.

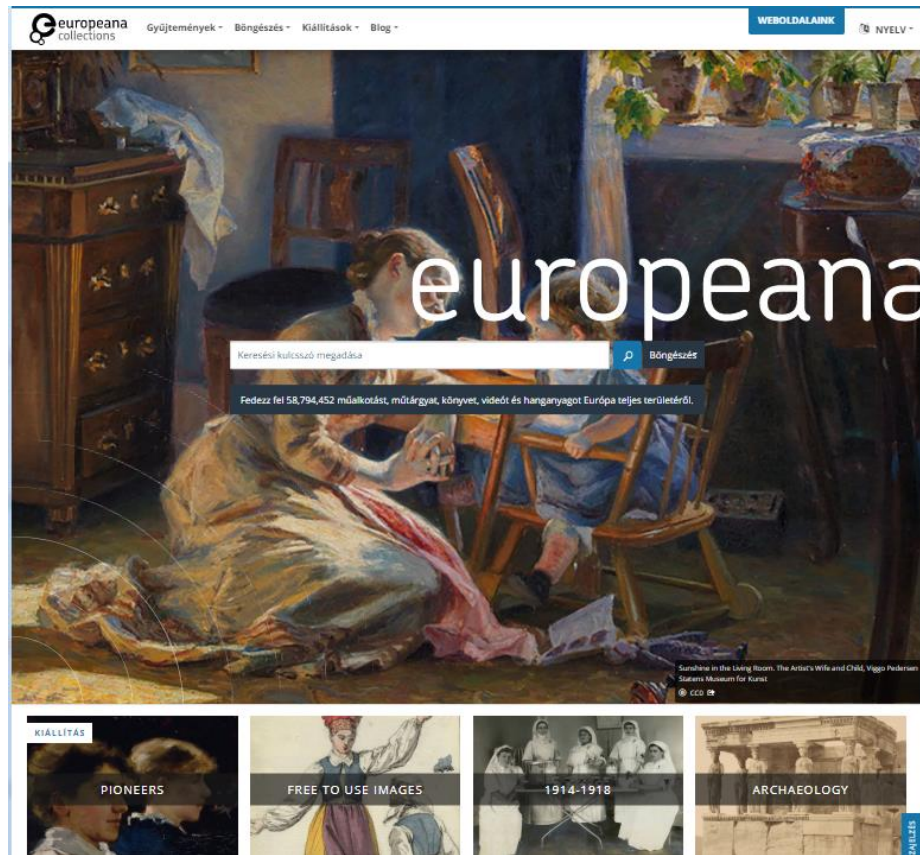
Például Németországban és Hollandiában intézményi együttműködések alapján digitalizálnak, míg a cseh közgyűjtemények központi nyilvántartó rendszert használnak, amelyet a Nemzeti Kulturális Örökség Intézet koordinál.

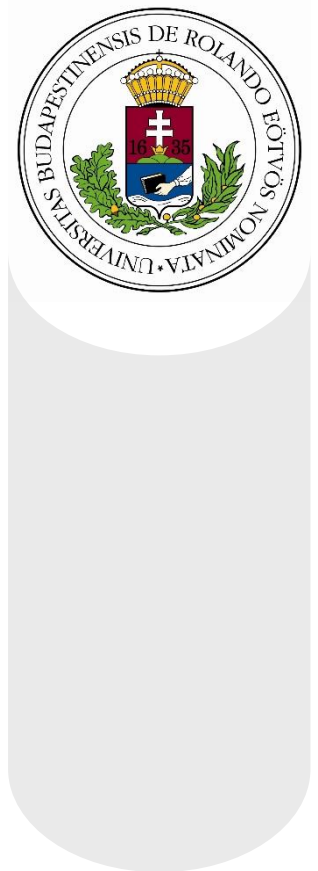
Digitalizálás céljából létrehozott hazai intézmények

- ARCANUM Adatbázis Korlátolt Felelősségű Társaság. (1989–)
- Neumann János Digitális Könyvtár és Multimédia Központ (1997–2010?)
  - Nemzeti Digitális Adattár (NDA) (2003–2013)
  - Nemzeti Audiovizuális Archívum (NAVA) (2006–)
- Magyar Nemzeti Digitális Archívum és Filmintézet (2011–2016)
  - MaNDA DB aggregációs adatbázis (2013–)
- Forum Hungaricum Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság (2017–)

Páneurópai kezdeményezés: Europeana

- 2008-ban indult
  - 2019
    - 31 akkreditált aggregátor
-
- közel 4.000 CHI
  - majdnem 60 millió CHO
  - 2 akkreditált magyar aggregátor
  - 918.218 magyarországi CHO

Digitalizálás céljából létrehozott projektek

- MINERVA & MINERVAPlus projekt (2004–2005)
- MICHAEL & MICHAEL Plus (2005–2009)
- NUMERIC projekt (2007–2009)
- DC-Net projekt (2009–2012)
- ENUMERATE projekt (2011–2014)

Digitalizálás céljából létrehozott programok, stratégiák

- Magyar Információs Társadalom Stratégia (2003)
- Digitális Megújulás Cselekvési Terv (2010–2014)
- Kulturális Közfoglalkoztatási Program (2011–)
- Nemzeti Infokommunikációs Stratégia (2014–2020)
- **Közgyűjteményi Digitalizálási Stratégia (2017–2025)**
  - Nemzeti Adattár Projekt (NAP) (2020–)
  - Magyar Internet Archívum (MIA) (2018–) **DEMO**

Közgyűjteményi Digitalizálási Stratégia (KDS) céljai 1.

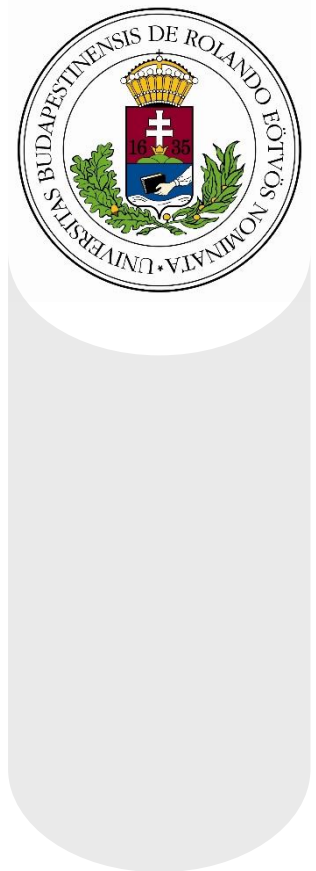
- A közgyűjtemények a **kulturális örökség őrzőiből**, a kulturális örökség első számú, autentikus, forrás értékű **megosztóivá váljanak**.
- A digitalizálás legyen eszköz ahhoz, hogy az emberek **könnyebben juthassanak hozzá** olyan tudáshoz, amely egyéni élethelyzetüket javítja.
- **Javuljon a digitális kulturális tartalmakat használók életminősége**: célunk, hogy bármikor információhoz juthassanak, hozzáférhessenek a digitálisan elérhető kulturális tartalmakhoz, ezáltal tudásuk bővüljön.

Közgyűteményi Digitalizálási Stratégia (KDS) céljai 2.

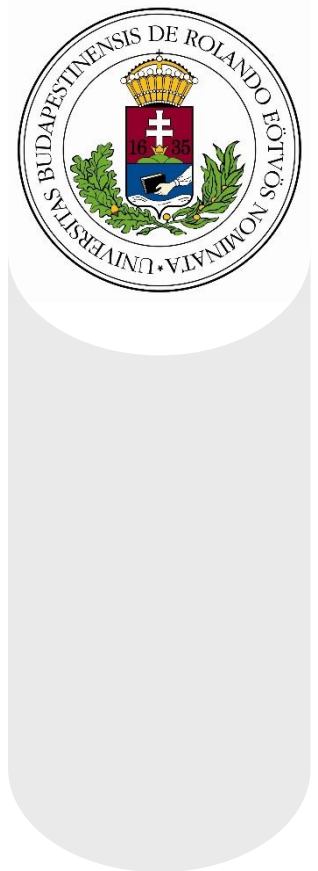
- **Javuljon a felhasználói komfortérzet:** célunk a felhasználó számára releváns és könnyen elérhető tartalom szolgáltatása.
- **Érzékelhetővé váljon az oktatás és a közgyűteményi tartalomszolgáltatás egymásra utaltsága.**
- **Javuljon az állampolgárok digitális kompetenciáinak minősége,** ezáltal növelhető az online oktatásban, felnőttképzésben résztvevő lakosság aránya. A digitális világban való jártasság versenyképesebb munkaerőt, igényesebb fogyasztót jelent, melynek érdekében készségfejlesztéssel, képzéssel és motivációs eszközökkel készítjük fel Magyarország állampolgárait az új lehetőségek használatára.

A stratégia megvalósításának első szakaszában 2020-ig

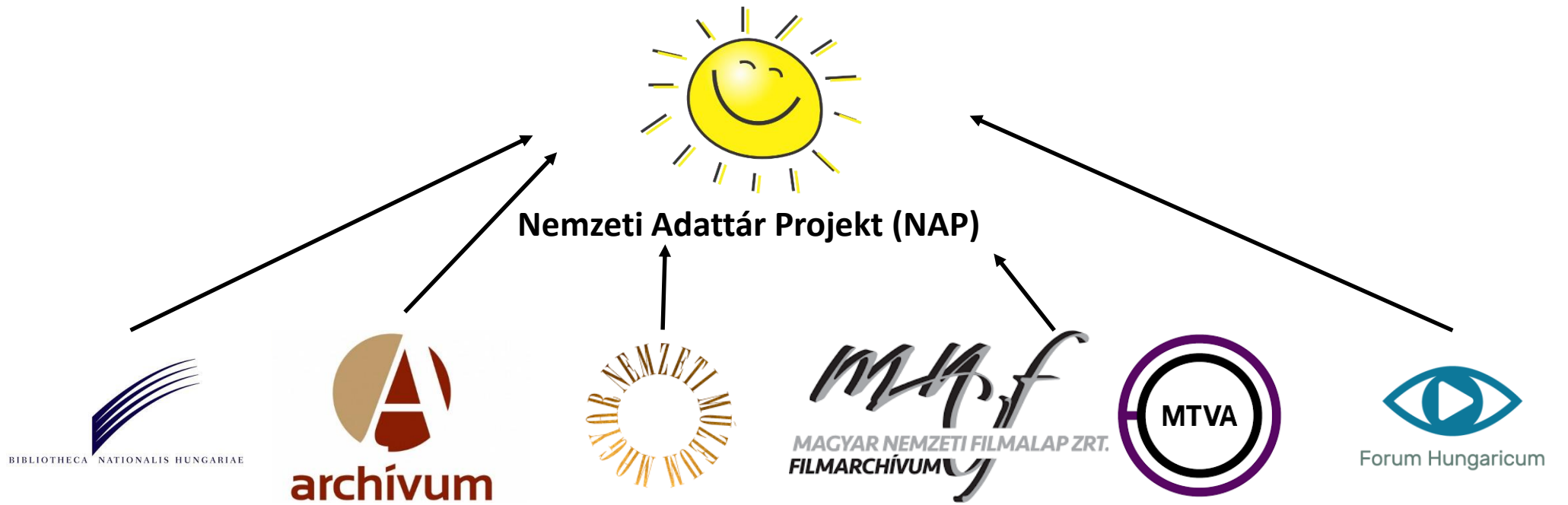
- A közgyűjtemények digitalizált állományának aránya, a teljes digitalizálendő állományhoz képest, megközelíti az 50%-ot,
- nagyságrendekkel nő a közgyűjtemények tartalomszolgáltatását igénybevevő felhasználók száma, **a meglévő, illetve a létrejövő digitális tartalmak egy közös kereső felületen (NAP) elérhetőek legyenek,**
- a Digitális Oktatási Stratégia célrendszeréhez igazodva 40%-kal emelkedik a közgyűjteményi tartalmakra épülő felhasználható digitális tananyagok száma. a közgyűjtemények egyre nagyobb számú állampolgár digitális kompetenciaképzéséhez járulnak hozzá,
- a közgyűjteményi tartalmak többletinformációval segítik az otthoni munkavégzést, a színvonalas rekreációt, a hazai és határon túli turisztikai desztinációk megismerését.

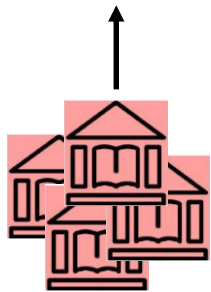
A megvalósítás második szakaszában 2025-ig

- Az audiovizuális archívumok tartalomszolgáltatása teljes körűvé válik,
- WEB-aratás szolgáltatás működik Kárpát-medencei hatókörrel,
- a közgyűjtemények digitalizált állománya eléri a szakági aggregátorok által meghatározott elérni kívánt szintet.

KDS szolgáltatási modellje

ágazati aggregátorok

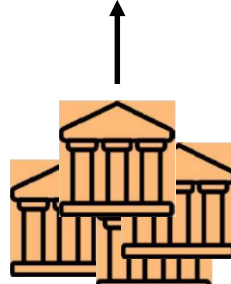

könyvtárak

2019. 05. 22.

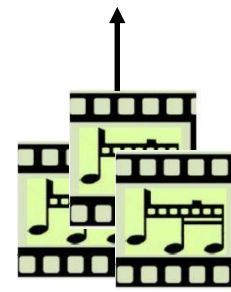

levéltárak

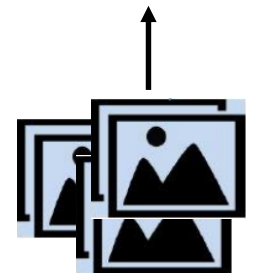

múzeumok

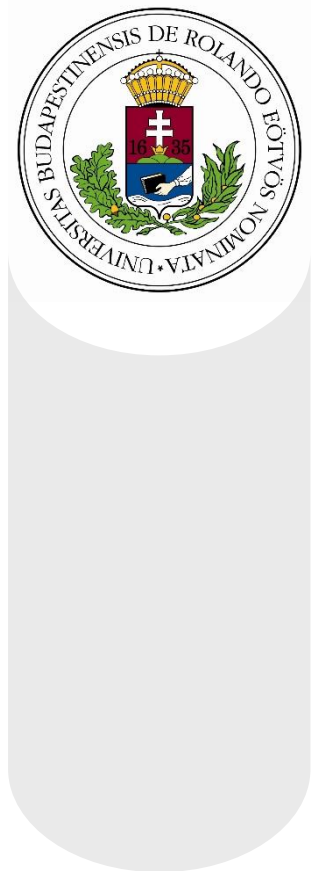
CC BY-SA

audiovizuális archívumok

egyéb intézmények

Elvárások a Nemzeti Adattár Projektből (NAP)

- Integrált keresőrendszer, csak a közgyűjtemények tartalmaiban keres
- Találatok visszamutatnak a tartalomgazda oldalára
- Elszigetelten működő intézményi rendszerekben lévő digitális tartalmak széles körű hozzáférése
- Magasabb szintű társadalmi hasznosulás valósulna meg, mint amire jelenleg az elszigetelten működő intézményi szolgáltatásoknak lehetőségük van.

Magyar Internet Archívum (MIA)

OSZK WEBARATÁS – DEMÓ ARCHÍVUM

OSZK-4 WEBHELVEK ARCHÍVUMA...
KERESÉS A TELJES SZÖVEGBEN...

KÖNYVTÁR | LEVÉLTÁR | MÚZEUM | MŰVÉSZET | KUTATÁS | OKTATÁS | ÖNKORMÁNYZAT | TÖRTÉNELEM | KÖNYV | E-PERIODIKA | BLOG | SZEMÉLYES

Ez a kis gyűjtemény az OSZK-ban zajló **kisérleti webaratók** projektjében készült azonosítók és mentések, amelyeknél az eredeti honlapulajdonos engedélyt adott a Nemzeti Könyvtár számára az archívált példány(ok) nyilvános szolgáltatására – egyelőre 2018 végéig. (További felajánlásokat, javaslatokat örömmel vesszünk ezen az útlapon. A nyilvános szolgáltatáshoz pedig **ent a szerzőköt** közzük a tartalomgazdákkal.) A cél az, hogy demonstráljuk a jelenlegi webarchiválási technológiák lehetőségeit és korlátait. Bár a demóhoz kivételként webhelyek az automatikus módosításokkal viszonylag jól archiválhatók közül kerültek ki, még így is előfordulnak hibák és hiányok a lementett példányokban. Ezen problémák egy része a site-ok robot-barát és archivum-barát kialakításával orvosolható.

A piros nyílakra kattintás az **Heriux** szoftverrel készült 2017. decemberével kezdődően, nem teljes mélységben, a videók és más nagy méretű állományok letöltésének kizárásával, és az eredeti webhelyen levő robots.txt fájlban levő tiltások tiszteletben tartásával. A megjelenítés az Open Wayback szoftverrel történik, melyben a mentés dátumára kell kattintani az archív példány megtekintéséhez. A mentés dátumára és az első mentés időpontjában készült oldalra mutató nyíl mellett van egy-egy link az amerikai Internet Archive-ban található mentésekre, valamint az eredeti "hős" honlapra is. (Ha szintén a nyíl, akkor már nem él az oldal.) A nyílra kattintva a weblapok új böngészőablakon nyílnak meg, így könnyen összehasonlíthatók a mentett verzió és az eredeti oldalak. A sárga pötty pedig az adott doménról kifutó mmmr, illetve a sa kivételül hirtelenkező linkok gráfját rajzolja ki - az archívumban levő mentések alapján (mivel a demó archívum még kicsi, ezért ez a többi, leggyörg típusú linkok száma nagyon kevés). Az url-ek azonosítójában levő barna nyílak az archivált webhelyeket leíró metaadatok rekordokra mutatnak (a böngészőben a Ctrl-U megnyomásával látnak az eredeti XML forráskódjuk).

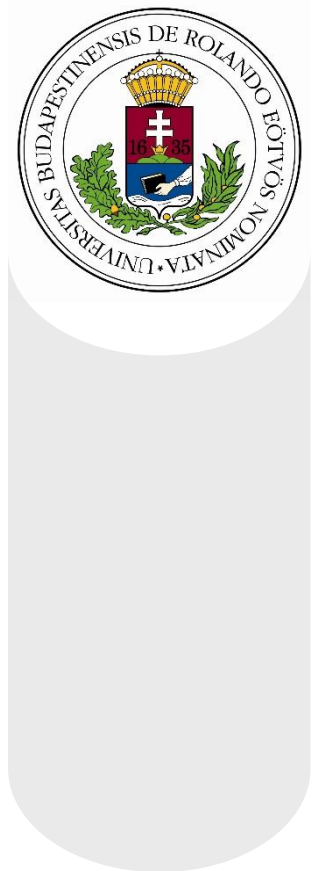
A fejlesztés alatt levő **Solr/DA** keresők mellett kisérleti jelleggel a **Solr/Wayback Search** nevű felület is kipróbálható, amellyel szintén a mentett webhelyek teljes szövegében lehet keresni és a találatok szűrhetőek doménnevek, fájlnévvel és a mentés éve szerint. A találati listában a weboldal vagy fájl (nagy betűvel kiemelt) címére kattintva jutunk el az archivált verzióhoz, az URL sorban levő cím pedig az eredeti honlapra járna mutat. A **Show full post** felirat alatt megtekinthetők az adott találat részletes adatai. Egy találatra kattintva további információk is megjeleníthetők az adott oldalról vagy doménról, ha a bal felső sarokban levő **Toolbox** eszköztárát lenyitjuk.

KÖNYVTÁRI HONLAPOK

Azonosító	A webhely neve	URL címe	OSZK mentés	Oldalak	Linktérkép	IA mentés	Eredeti	Metaadatok
MIA-000024	Berzsenyi Dániel Városi Könyvtár, Maccali	www.maccalikozyvtar.hu	●	●	●	●	●	●
MIA-000029	Csuka Zoltán Városi Könyvtár, Erd	www.csukalib.hu	●	●	●	●	●	●
MIA-000106	Evangélikus Országos Könyvtár	koznyvtar.lutheran.hu	●	●	●	●	●	●
MIA-000006	Esztogomi Főiskolakeszghalmi Könyvtár	www.bibliotheca.hu	●	●	●	●	●	●
MIA-000007	EX LIBRIS Könyvtár	exlibriskoznyvtar.hu	●	●	●	●	●	●
MIA-000032	Fejér György Városi Könyvtár, Keszthely	www.fgyvk.hu	●	●	●	●	●	●
MIA-000030	Helischer József Városi Könyvtár, Esztergom	www.kesztergom.hu	●	●	●	●	●	●
MIA-000035	Jókai Mór Városi Könyvtár, Pépa	www.jmkpapa.hu	●	●	●	●	●	●
MIA-000028	Keresztély Gyula Városi Könyvtár, Balmazúj	www.kgyvk.hu	●	●	●	●	●	●
MIA-000129	Dr. Kovács Pál Megyei Könyvtár és Köztudományi Tár, Győr	www.gyorikozyvtar.hu	●	●	●	●	●	●
MIA-000125	MANDA DB	mandadb.hu	●	●	●	●	●	●
MIA-000033	Márczinger Pál Városi Könyvtár, Kiskunhalas	www.vkhalas.hu	●	●	●	●	●	●
MIA-000014	Nagy Gáspár Városi Könyvtár, Budapest	ngvk.hu	●	●	●	●	●	●
MIA-000031	Széchenyi István Egyesület Egyesületi Könyvtár, Győr	lib.sze.hu	●	●	●	●	●	●

LEVÉLTÁRI HONLAPOK

Azonosító	A webhely neve	URL címe	OSZK mentés	Oldalak	Linktérkép	IA mentés	Eredeti	Metaadatok
MIA-000065	Borsos Megyei Levéltár	www.bml.hu	●	●	●	●	●	●
MIA-000012	Budapest Fővárosi Levéltár	bparchiv.hu	●	●	●	●	●	●
MIA-000067	Dunamelléki Református Egyházközség Ráday Levéltár	www.radaylevehtar.hu	●	●	●	●	●	●
MIA-000068	Evangélikus Országos Levéltár	sol.lutheran.hu	●	●	●	●	●	●
MIA-000070	Győr Megyei Levéltár	gyelevator.hu	●	●	●	●	●	●
MIA-000071	Kalocsa Megyei Levéltár	archivum.kalocsa.hu	●	●	●	●	●	●
MIA-000072	Pécsi Megyei Levéltár	archivum.pecsiMegye.hu	●	●	●	●	●	●
MIA-000073	Piarista Rend Magyar Tartományi Központi Levéltár	archivum.piarista.hu	●	●	●	●	●	●
MIA-000078	Soproni Egyetem Központi Levéltára (régi honlap)	levehtar.nyse.hu	●	●	●	●	●	●
MIA-000079	Soproni Egyetem Központi Levéltára	levehtar.uni-sopron.hu	●	●	●	●	●	●
MIA-000074	Soproni Evangélikus Gyűjtemények	sopronigyujtemenyek.lutheran.hu	●	●	●	●	●	●
MIA-000077	Szabolcsi Történelmi Levéltár	suzthiv.co.rs.hu	●	●	●	●	●	●

Köszönöm a figyelmet!

Szüts Etele